

Dansje rond de etagelinde in Aalst

Boombeheerders planten sociale ontmoetingsplaatssymbool voor hun stad

Boombeheerders Bart Backaert en Geert Rohaert loodsen de chauffeur naar een stadsparkje. De plantplaats is op een rond pleintje dat ligt voor de entree van het park. De *Tilia europaea*, die aan beide kanten van de grote dieplader een halve meter uitsteekt, geeft een grappige aanblik.

Kader

Vorm- en leibomen hebben hun lijnenspel te danken aan jarenlang leiden en/of snoeien. Ze werden voor de komst van prikkeldraad ook gebruikt als erfafscheiding, veekering of zonwering. Met name de leilinde deed dienst als zonwering. De linde heeft tevens een historische toepassing als de in etages gesnoeide boom, waarbij de onderste etage gestut wordt door een kring van palen. Zowel de Kelten als de Germanen pasten de linde

al toe als cultuurboom en deze stond voor Freya, de godin van liefde en vruchtbaarheid. Toen het christendom zijn intrede deed, konden de kerkvaders de heidense rituelen rond bomen niet uitbannen. Daarom plaatsten zij hun kapelletjes maar onder de vereerde bomen, die voorts de naam 'Mariaboom' kregen.

Een etagelinde stond op centrale plaatsen in dorpen, vaak op het dorpsplein en werd in vroeger dagen meestal in drie verdiepingen gesnoeid. De bovenste symboliseerde het goddelijke, de middelste het gezag en de onderste de gewone burgerij. Zo wist iedereen wat zijn plaats was. De etagelinde had een sociale functie: er werden feesten onder gehouden, er werd recht onder gesproken en er werden markten onder gehouden.

Boombeheerders Bart Backaert en Geert Rohaert van de Vlaamse stad Aalst delen een passie: monumentale bomen. Ieder jaar maken zij samen een bomenreis. In september 2010 maakten beiden een bomentrip door Duitsland om zich daar te laten fascineren door de historie en schoonheid van de etagelinde. De reis werd besloten met de aanplant van een eigen etagelinde in een van de parken in Aalst. Marko Mouwen van Ebben Boomkwekers vertrok naar de zuiderburen om zijn handen uit de mouwen te steken bij de aanplant van de linde en Boomzorg toog mee om de bevriende boombeheerders te interviewen.

Auteur: Karlijn Raats

Als lindes vroeger werden gesnoeid, werd het hout gebruikt als brandhout, maar werd de bast ook fijngeslagen om er touw van te kunnen maken. Tegenwoordig worden met name lindes nog altijd aangeplant bij bijzondere gelegenheden.

Aanplant

De dieplader komt tot stilstand, de touwen rond de etagelinde worden doorgesneden en dan wordt de boom met een kraan het plantvak in gehesen. Samen met Marko Mouwen van Ebben Boomkwekers scheppen Backaert en Rohaert eerder uitgegraven bomenzand terug tegen de kluit voordat de linde rechtop wordt gezet. Voorts gooien ze het plantgat helemaal dicht. Backaert vertelt over de plantlocatie, een rond pleintje voor

De etagelinde op de dieplader is zo groot dat hij aan beide kanten flink uitsteekt.

De boom wordt boven het plantgat gehesen.

de ingang van het park: "Hier stond voorheen een kaarthuisje. Bewoners kwamen erheen om te kaarten en om sociale contacten te onderhouden. Het huisje verdween op een gegeven moment. Daar kwam een overdekte zitruimte voor in de plaats. Maar toen ontstond drugsoverlast. Na onze bomenreis naar Duitsland kwam ik op het idee om een etagelinde te planten. In Duitsland en dan met name in de deelstaat Beieren is van oudsher zo'n prachtige lindecultuur, waar dorpen tegen elkaar concurreren in wie de mooiste linde heeft staan op zijn dorpsplein. De linde heeft, net zoals het kaarthuisje, de symbolische functie van een sociale plek."

Zijn compagnon Geert Rohaert vult aan: "Tijdens onze reis in Duitsland zagen we grote etagelindes waaromheen een hele constructie van twee verdiepingen was gebouwd door planken op

de etages te leggen! In de boom hingen ook lantaarns en lampionnen als feestverlichting. Op de eerste etage kon je dansen en op de tweede etage stond het orkest. In Nederland of België waren etagelindes geen zogeheten 'danslindes', maar hadden wel andere sociale functies: er werden markten en feesten onder gehouden en er werd recht onder gesproken. Helaas zijn er veel etagelindes verdwenen omdat ze niet de beschermingsstatus van een monument hadden, waardoor het juiste beheer ontbrak. In het algemeen hebben veel bomen op dorpspleinen geleden onder het gebruik van herbiciden."

De twee Vlamingen willen dat tij keren in hun stad. "Ik wil van de hele stad een arboretum maken en in de straten speciale soorten en variatie aanbrengen", aldus Backaert. "Exoten wil ik niet mijden. Want het beschutte en versteende

subklimaat in de stad leent zich vaak beter voor exoten dan voor inheemse soorten. En voor monumentale bomen zoeken we heel zorgvuldige plantplaatsen uit. We zijn er nooit op uit om kwantiteit neer te zetten, maar gaan voor kwaliteit."

Bomentochten

Over de bomentochten legt Rohaert uit: "In ons professionele leven spelen bomen een belangrijke rol, voor Bart met name in het stedelijke groen en voor mij in de natuurgebieden. Je mag ons echter gerust bomenfreaks noemen. Bomen zijn veel meer dan louter biologie, vandaar dat we onze bomentochten ook wel 'boombedevoarten' of 'familiebezoeken' noemen!"

De verhalen die eeuwenoude bomen in zich dragen, en hun uitzonderlijke uitstraling fasci-

Bart Backaert en Geert Rohaert dekken de kluit toe met bomenzand.

En al na een klein half uur staat hij dan rechtop, voor heel wat –hopelijk honderden- jaren.

Etagelinde in het Duitse Peesten, aangeplant rond 1600. De houtconstructie en trap werden in 2001 volledig vernieuwd.

'Binnenin' de linde op de dansvloer.

De steunconstructie.

neren de twee vrienden het meest. Backaert: "Zij zien er groots en machtig uit, maar zijn ook zeer kwetsbaar, getekend door honderden jaren standhouden in weer en wind, storm en droogte, sneeuw en ijs. De geschiedenis die wij uit boeken leerden, trok aan ze voorbij. Ook zijn zij gerechtsbomen, herdenkingsbomen, 'fetisjbomen' - zij werden vooral aangewend om genezing af te dwingen; men bond of nagelde kledingsstukken van een zieke persoon aan de boom om de ziekte op de boom over te dragen -, grensbomen, liefdesbomen, dorpsbomen, boomreligie. Zij zijn de dragers van levensverhalen."

Etagelindes in Nederland

In Nederland staan verschillende etagelindes. Bijvoorbeeld de etagelinde Wijnroemer in Gassel is een etagelinde van twee etages. Tot 2004 was hij 18 meter en vier etages hoog, maar er werd ingegrepen bij de boom doordat hij aangetast bleek. In Groningen stond een etagelinde met plantjaar 1810 of 1820, met een hoogte van 12 meter en een stamomtrek van 291 centimeter. Door zijn slechte conditie werd hij in 2006 gekapt, maar kwam er een nieuwe linde voor in de plaats. Op het voorplein bij Henry Kuppen Boomverzorging in Mill staat sinds de opening in 2003 een etagelinde die groeit om een eiken

De kraan laat de grote linde in het plantgat zakken onder het toeziende oog van een voorbijkomend klasje peuters die de ervaring van hun leven hebben.

draagconstructie. Ook in het dorp Nuenen staat een etagelinde. Onder de boom werd rechtgesproken. Er ontbreekt een van de traditionele drie etages, niemand weet precies waarom. De bovenste is in de jaren '90 van de vorige eeuw geheel gesnoeid. Ook heeft er in de jaren '70 een grote ingreep plaatsgevonden. Een paar jaar geleden kreeg de etagelinde een nieuwe draagconstructie door Henry Kuppen. Imposant is zijn omtrek van 6,5 meter. Het plantjaar is moeilijk te schatten, daar ook deze linde zoals vele van zijn oude soortgenoten geheel hol is. Men denkt dat de boom is geplant tussen 1400 en 1600. In het dorp Leenderstrijp staat op een boerenerf een sterk aftakelende etagelinde uit ongeveer de 18e eeuw. De etages zijn helaas verdwenen, de hoofdstam is ergens afgezaagd en de stam is volledig hol.

Etagelindes komen voornamelijk voor in Zuid-Nederland, maar in maart van dit jaar leverde Ebben Boomkwekers ook in Friesland een etagelinde. Miss Nederland Desirée van den Berg plantte de linde als onderdeel van de uitverkiezing van Friesland tot mooiste provincie van Nederland 2010 door de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap.